

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تهران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

عنوان:

پیشگیری مدرسه محور از بزهکاری اطفال و نوجوانان

(با مطالعه موردی در مدارس شهر تهران)

استاد راهنما:

دکتر عباس شیری

استاد مشاور:

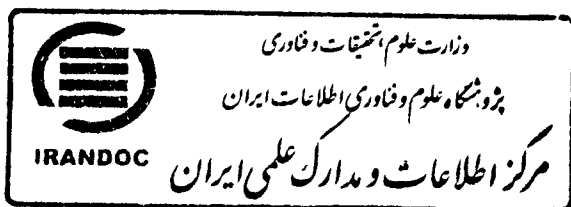
دکتر شهلا معظمی

نگارش:

سید حمید حسینی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد در رشته حقوق جزا و جرم شناسی

پاییز ۱۳۸۹

۱۵۲۰۵۹

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه تهران

شماره _____
تاریخ _____
پیوست _____

اداره کل تحصیلات تکمیلی

باسمه تعالی

تعهد نامه اصالت اثر

اینجانب سید محمد حسینی متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه / رساله حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است ، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مأخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه / رساله قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است . در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از اعتبار ساقط خواهد شد .
کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پردیس / دانشکده / مرکز دانشگاه تهران می باشد .

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء
سید محمد حسینی
۱۳۸۹ / ۱۰ / ۱۷

آدرس : خیابان انقلاب اول خیابان فخر رازی - پلاک ۵ کد پستی : ۱۳۰۴۵/۵۶۸

فاکس : ۶۴۹۷۳۱۴

دانشکده حقوق و علوم سیاسی
گروه آموزشی حقوق جزا و جرم شناسی
گواهی دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

هیات داوران پایان نامه کارشناسی ارشد: سیدحمید حسینی

گرایش :

در رشته : حقوق جزا و جرم شناسی

با عنوان: پیشگیری مدرسه محور از بزهکاری اطفال و نوجوانان

را در تاریخ : ۸۹/۸/۱۰

به عدد	به حروف
۱۸،۵	هجده و پنج

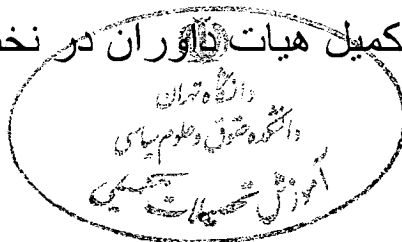
با نمره نهایی :

ارزیابی نمود .

با درجه :

ردیف	مشخصات هیات داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه دانشگاهی	دانشگاه یا موسسه	امضاء
۱	استاد راهنما استاد راهنمای دوم (حسب مورد):	دکتر عباس شیری	استادیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۲	استاد مشاور	دکتر شهلا معظمی	استادیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۳	استاد داور (یا استاد مشاور دوم)	دکتر محمود مهدوی	استادیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۴	استاد مدعو				
۵	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی :	دکتر سیدمحمد حسینی	دانشیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	

تذکر : این برگه پس از تکمیل هیات داوران در نخستین صفحه پایان نامه درج می گردد .

این اثر کوچک، تقدیم است

به

تمامی دانش آموزان گرانمایه‌ای که نه بزه‌دیده می‌شدند؛

اگر الفبای بزهکاری را روز آغازین مدرسه، یادشان نمی‌دادیم... .

چکیده

این پژوهش با عنوان «پیشگیری مدرسه محور از بزهکاری اطفال و نوجوانان» به منظور مطالعه و آرایه‌الگوها و برنامه‌های پیشگیری زودرس یا رشدمدار در فرایند جامعه‌پذیری اطفال و نوجوانان در دو بخش مطالعه کتابخانه-ای و میدانی انجام پذیرفته است. این پژوهش در پی پاسخ به این سؤال می‌باشد که؛ الگوها و برنامه‌های پیشگیری مدرسه محور از بزهکاری کدامند و شیوه‌های صحیح و مؤثر عملی نمودن برنامه‌های مزبور در مدارس چگونه است؟

در شرایط فعلی از تشویق و تنبیه اطفال و نوجوانان -بویژه تنبیه نمودن آنها- به عنوان یک ابزار پیشگیرنده از بزهکاری در مدارس استفاده می‌شود و در این میان به سایر الگوهای موجود و مؤثر در این زمینه توجه چندانی نشده است؛ در حالیکه از طریق اصلاح الگوهای آموزشی و تربیتی، تقویت فعالیت نهادهای مدرسه‌ای و تشکل‌های دانش‌آموزی و با حضور و مشارکت نهادهای عدالت کیفری (پلیس جامعه‌محور) و عدالت ترمیمی (میانجی-گر) در مدارس می‌توان برنامه‌های پیشگیری مدرسه‌محور از بزهکاری را به نحو مؤثری تبیین و آرایه نمود.

نتایج مطالعات میدانی پژوهش نشانگر این است که مدرسه و شرایط آموزشی و تربیتی حاکم بر آن نقش بسزایی را در مقوله پیشگیری از بزهکاری اطفال و نوجوانان ایفا می‌کند و همچنین برنامه‌ها و الگوهای پیشگیرنده از بزهکاری در مدارس هر یک از مناطق سه‌گانه مورد مطالعه شهر تهران، به‌علت تفاوت در علل موجد بزهکاری و انواع آن، متفاوت از برنامه‌ها و الگوهای پیشگیرنده قابل آرایه در مدارس سایر مناطق می‌باشند.

در بین دانش‌آموزان مدارس مرکز شهر آمار بزه‌هایی از قبیل؛ توهین به اولیای مدرسه، تخریب اموال مدرسه و نافرمانی از دستور معلم بیش از موارد مشابه آن در مدارس سایر مناطق می‌باشد و برای پیشگیری از بزه‌های مزبور باید نحوه رفتار نامناسب اولیای مدرسه با دانش‌آموزان اصلاح شود. نمونه‌های انتخابی مورد مطالعه در هر یک از مدارس، نظر موافقی نسبت به آموزش حقوق، حضور پلیس جامعه‌محور و میانجی‌گر بزرگسال به عنوان عواملی مهم و مؤثر در خصوص پیشگیری از بزهکاری در مدارس دارند.

کلید واژه‌ها:

بزهکاری، پیشگیری، مدرسه، اطفال و نوجوانان.

تقدیر و تشکر

یک بار دیگر پیشانی بندگی را به شکرانه گردآوری این نوشتار، از سر شوق بر غبار سجده‌گاه آن باراله بی‌همتا ساییده و پس از حمد و ثنای ذات یگانه و پاکش، بر عهده خویش می‌دانم که از الطاف و عنایات ویژه دو تن از اساتید فرزانه و عالی‌قدر و دلسوز این مرز و بوم، جناب آقای دکتر عباس شیری، استاد راهنمای محترم پایان‌نامه و سرکار عالی خانم دکتر شهلا معظمی، استاد مشاور محترم پایان‌نامه که در تمامی مراحل اجرای طرح، نگارنده را با راهنمایی‌ها و رایه مشاوره‌های عالمانه و استادانه خویش یاری فرمودند، تشکر کنم و همچنین رایه مشاوره‌های ارزنده آماری کارشناس محترم آمار، جناب آقای امیر وحید مقدم را در این خصوص با دیده سپاس نگریسته و چه فرخنده مجالی می‌بینم تا ابراز محبت‌ها و بذل عواطف بی‌مثال خانواده محترم، خاصه پدر و مادر بزرگوaram، که نفس گرم و دعای خیرشان لحظه به لحظه، رونق افزای سرور و سبب ساز توفیقاتم می‌باشد را صمیمانه ارج بنهم.

«وما توفیقی الا بالله»

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
۳.....	الف - بیان مسئله
۴.....	ب - انگیزه‌ها و اهداف پژوهش
۵.....	ب-۱. انگیزه‌ها و اهداف اصلی پژوهش
۵.....	ب-۲. انگیزه‌ها و اهداف فرعی پژوهش
۵.....	ج - ضرورت و اهمیت پژوهش
۶.....	ه - سؤال پژوهش
۶.....	و - فرضیه پژوهش
۷.....	د - روش پژوهش
۷.....	ز - پیشینه پژوهش
۹.....	ر - محدودیت‌ها و موانع پژوهش
۱۰.....	خ - طرح کلی پژوهش
۱۱.....	فصل اول: مباحث نظری در باب پیشگیری مدرسه محور از بزهکاری
۱۲.....	مقدمه
۱۳.....	واژگان کلیدی

- گفتار اول: علل وقوع بزهکاری در مدارس و برخی از اشکال شایع آن ۱۷
- الف) علل وقوع بزهکاری در مدارس ۱۷
- الف - ۱. شیوه رفتار اولیای مدرسه با دانش‌آموزان ۱۸
- الف - ۲. محتوی برنامه‌های آموزشی و شیوه تدریس ۲۰
- الف - ۳. عدم نظارت اولیای مدرسه بر عملکرد تحصیلی و رفتاری ۲۲
- الف - ۴. محیط فیزیکی مدرسه ۲۴
- ب) برخی از بزهکاری‌های شایع در مدارس ۲۷
- ب - ۱. سرقت ۲۷
- ب - ۲. مدرسه‌گریزی ۲۸
- ب - ۳. خشونت ۳۱
- ب - ۴. تقلب و دستکاری نمرات در کارنامه تحصیلی ۳۴
- گفتار دوم: مدرسه و پیشگیری از بزهکاری ۳۸
- الف) جایگاه پیشگیری مدرسه‌محور از بزهکاری ۳۹
- الف - ۱. نقش مدرسه در پیشگیری از بزهکاری ۴۰
- الف - ۲. ضرورت و اهمیت پیشگیری مدرسه‌محور ۴۳
- ب) شیوه‌های پیشگیری مدرسه‌محور از بزهکاری ۴۵

ب - ۱. اصلاح و بهبود الگوهای آموزشی و تربیتی ۴۵

ب - ۱ - ۱. آموزش معلمان، مربیان و مشاوران ۴۵

ب - ۱ - ۲. تشویق و تنبیه ۴۸

ب - ۱ - ۳. آموزش حقوق ۴۹

ب - ۱ - ۴. ایجاد ورقه هویت طبی و روانی ۵۲

ب - ۱ - ۵. ایجاد کارگاه آموزش مشاغل ۵۳

ب - ۲. نقش نهادهای مدرسه‌ای ۵۴

ب - ۲ - ۱. انجمن اولیاء و مربیان ۵۴

ب - ۲ - ۲. تشکلهای دانش‌آموزی ۵۵

ب - ۲ - ۲ - ۱. شوراها، انجمن‌ها و انتظامات دانش‌آموزی ۵۵

ب - ۲ - ۲ - ۲. میانجی‌گری همسالان ۵۶

ب - ۳. نقش نهادهای عدالت کیفری و ترمیمی ۵۸

ب - ۳ - ۱. پلیس مدرسه ۵۸

ب - ۳ - ۲. میانجی‌گری بزرگسالان ۶۰

نتیجه‌گیری ۶۳

فصل دوم : تحقیقات میدانی؛ توصیف و تحلیل آماری داده‌ها ۶۵

مقدمه	۶۶
گفتار اول: روش تحقیق	۶۷
الف) روش‌های نظری	۶۷
الف - ۱. ابزار جمع‌آوری داده‌ها	۶۷
الف - ۲. توصیف متغیرهای پژوهش	۶۸
الف - ۳. جامعه آماری	۶۸
الف - ۴. روش نمونه‌گیری	۶۹
ب) مراحل اجرای پژوهش	۷۰
ب - ۱. تهیه پرسشنامه و سنجش اعتبار آن	۷۰
ب - ۲. اخذ مجوز از سازمان آموزش و پرورش	۷۱
ب - ۳. اجرای آزمایشی پرسشنامه	۷۱
ب - ۴. پیمایش جامعه آماری و گردآوری داده‌ها	۷۲
ب - ۵. ورود داده‌ها به رایانه	۷۲
ب - ۶. کنترل اطلاعات وارد شده به رایانه	۷۲
ب - ۷. توصیف و تحلیل داده‌ها و ارائه گزارش	۷۲

ب- ۸. رعایت ملاحظات اخلاقی و امنیتی	۷۳
گفتار دوم: توصیف و تحلیل داده‌ها و آمار استنباطی	۷۴
الف- توصیف و تحلیل داده‌ها	۷۴
ب- آمار استنباطی	۱۵۲
نتیجه‌گیری و آرایه پیشنهادات	۱۵۷
الف) نتیجه‌گیری	۱۵۷
ب) پیشنهادات	۱۶۲
فهرست منابع	۱۶۶
منابع فارسی و عربی	۱۶۶
منابع انگلیسی	۱۶۸

پیوست

فهرست جداول و نمودارها

عنوان	صفحه
جدول شماره (۱-۱) نشان دهنده شرایط حاکم بر مدرسه به عنوان عامل انگیزشی بزهکاری.....	۲۶
جدول شماره (۲-۱) نشان دهنده علل و علایم سرقت دانش‌آموزان و شیوه‌های مربوط به پیشگیری از آن.....	۲۸
جدول شماره (۳-۱) نشان دهنده علل و علایم مدرسه‌گریزی و شیوه‌های مربوط به پیشگیری از آن.....	۳۱
جدول شماره (۴-۱) نشان دهنده علل و علایم خشونت دانش‌آموزان و شیوه‌های مربوط به پیشگیری از آن.....	۳۳
جدول شماره (۵-۱) نشان دهنده علل و علایم تقلب و دستکاری نمرات کارنامه تحصیلی و شیوه‌های مربوط به پیشگیری از آن.....	۳۶
جدول شماره (۱-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب ضرورت تحصیل به انضمام نمودار مربوطه	۷۵
جدول شماره (۲-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب وضعیت تحصیل به انضمام نمودار مربوطه	۷۶
جدول شماره (۳-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب وضعیت تجدیدی به انضمام نمودار مربوطه	۷۷
جدول شماره (۴-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سالهای تجدیدی به انضمام نمودار مربوطه	۷۸
جدول شماره (۵-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب وضعیت مردودی به انضمام نمودار مربوطه	۷۹
جدول شماره (۶-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب وضعیت غیبت به انضمام نمودار مربوطه.....	۸۱
جدول شماره (۷-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب نوع غیبت به انضمام نمودار مربوطه.....	۸۲
جدول شماره (۸-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تعداد غیبت به انضمام نمودار مربوطه.....	۸۳
جدول شماره (۹-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب علت غیبت به انضمام نمودار مربوطه.....	۸۴

- جدول شماره (۲-۱۰) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب عمل انجام گرفته در روز، یا روزهای غیبت به انضمام نمودار مربوطه ۸۶
- جدول شماره (۲-۱۱) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر مشکل بودن دروس و تکالیف بر فرار از مدرسه و غیبت به انضمام نمودار مربوطه..... ۸۸
- جدول شماره (۲-۱۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تشویق اولیای مدرسه در امر تحصیل و عدم ارتکاب بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه..... ۹۰
- جدول شماره (۲-۱۳) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر سختگیری و تنبیه اولیای مدرسه در وقوع غیبت غیر موجه و فرار از مدرسه به انضمام نمودار مربوطه..... ۹۱
- جدول شماره (۲-۱۴) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب پیگیری غیبت‌های غیرموجه از سوی اولیای مدرسه به انضمام نمودار مربوطه..... ۹۲
- جدول شماره (۲-۱۵) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب بزهکاری‌های ارتكابی قابل سرزنش و تنبیه دانش‌آموزان به انضمام نمودار مربوطه..... ۹۴
- جدول شماره (۲-۱۶) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب علل ارتكاب بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه..... ۹۷
- جدول شماره (۲-۱۷) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سابقه قصد ترک تحصیل به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۰۰
- جدول شماره (۲-۱۸) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب علل قصد ترک تحصیل به انضمام نمودار مربوطه ۱۰۱

- جدول شماره (۱۹-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر هم‌مدرسه‌ای‌های بزهکار در وقوع رفتارهای بزهکارانه از سوی سایر دانش‌آموزان به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۰۳
- جدول شماره (۲۰-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر مشکلات مدرسه در وقوع رفتارهای بزهکارانه به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۰۴
- جدول شماره (۲۱-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر بدرفتاری اولیای مدرسه در وقوع بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۰۵
- جدول شماره (۲۲-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر بیتوجهی و تنبیه والدین در وقوع بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۰۶
- جدول شماره (۲۳-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر کسب شهرت در بین هم‌مدرسه‌ای‌ها در وقوع بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۰۷
- جدول شماره (۲۴-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب محل وقوع بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۰۹
- جدول شماره (۲۵-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب زمان وقوع بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۱۰
- جدول شماره (۲۶-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سابقه بزه‌دیدگی به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۱۲
- جدول شماره (۲۷-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب نوع بزه‌دیدگی به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۱۳

- جدول شماره (۲-۲۸) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب وضعیت اطلاع اولیای مدرسه از بزه‌های ارتكابی به انضمام نمودار مربوطه.....۱۱۴
- جدول شماره (۲-۲۹) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب واکنش معّلم به هنگام عدم انجام تکالیف درسی به انضمام نمودار مربوطه.....۱۱۶
- جدول شماره (۲-۳۰) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب مطلع نمودن اولیای مدرسه از مشکلات شخصی به انضمام نمودار مربوطه.....۱۱۸
- جدول شماره (۲-۳۱) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان راهنمایی و آرایه مشاوره از سوی اولیای مدرسه به هنگام مطلع نمودن آنها از مشکلات شخصی به انضمام نمودار مربوطه.....۱۱۹
- جدول شماره (۲-۳۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سابقه برخورداری از تشویق اولیای مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۲۰
- جدول شماره (۲-۳۳) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان تشویق انجام گرفته به انضمام نمودار مربوطه.....۱۲۲
- جدول شماره (۲-۳۴) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر تشویق اولیای مدرسه در کاهش رفتار بزهکارانه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۲۳
- جدول شماره (۲-۳۵) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان تأثیر تشویق اولیای مدرسه در کاهش بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه.....۱۲۴
- جدول شماره (۲-۳۶) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب وجود همسالان بزهکار در مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۲۵

- جدول شماره (۳۷-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان اطلاع از جرم و قابل مجازات بودن دستکاری و تغییر نمره در کارنامه تحصیلی به انضمام نمودار مربوطه.....۱۲۶
- جدول شماره (۳۸-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سابقه تغییر دادن نمره در کارنامه تحصیلی به انضمام نمودار مربوطه.....۱۲۸
- جدول شماره (۳۹-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان الگوبرداری از رفتار بزهکارانه سایر دانش‌آموزان به انضمام نمودار مربوطه..... ۱۲۹
- جدول شماره (۴۰-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب افراد و گروه‌های مورد الگوبرداری به انضمام نمودار مربوطه.....۱۳۱
- جدول شماره (۴۱-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سابقه آموزش حقوق در مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۳۳
- جدول شماره (۴۲-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تمایل به آموزش حقوق به انضمام نمودار مربوطه.....۱۳۴
- جدول شماره (۴۳-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سابقه وجود کارگاه آموزش مشاغل در مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۳۶
- جدول شماره (۴۴-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تمایل به ایجاد کارگاه آموزش مشاغل در مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۳۷
- جدول شماره (۴۵-۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب تأثیر رفتار خوب اولیای مدرسه در خصوص کاهش بزهکاری به انضمام نمودار مربوطه.....۱۳۹

- جدول شماره (۲-۴۶) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سابقه وجود پلیس مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۴۰
- جدول شماره (۲-۴۷) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان تأثیر پلیس مدرسه در کاهش رفتار بزهکارانه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۴۲
- جدول شماره (۲-۴۸) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب چگونگی تعیین اعضای پلیس مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۴۳
- جدول شماره (۲-۴۹) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب چگونگی تشکیل جلسات انجمن اولیاء و مربیان در مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۴۵
- جدول شماره (۲-۵۰) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان تأثیر تشکیل جلسات انجمن اولیاء و مربیان در کاهش رفتارهای بزهکارانه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۴۶
- جدول شماره (۲-۵۱) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب سابقه وجود میانجی‌گر در مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۴۸
- جدول شماره (۲-۵۲) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان تأثیر میانجی‌گر در کاهش رفتارهای بزهکارانه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۴۹
- جدول شماره (۲-۵۳) توزیع فراوانی واحدهای مورد مطالعه بر حسب میزان تشکیل جلسات پرسش و پاسخ بین دانش‌آموزان و اولیای مدرسه به انضمام نمودار مربوطه.....۱۵۱
- جدول شماره (۳-۱) نشان دهنده تأثیر شرایط حاکم بر مدرسه در کاهش و یا حتی افزایش نرخ بزهکاری.....۱۵۸

جدول شماره (۲-۳) نشان دهنده شیوه‌های مداخله در عوامل پیشگیرنده مدرسه محور از بزهکاری.....۱۶۲

مقدمه

نوع انسان از آغاز خلقت تا به امروز، همیشه در جستجوی رشد شخصیت فردی و اجتماعی خویش و هم‌نوعانش، به‌منظور بهره‌بری از یک زندگی سالم و مسالمت‌آمیز در کنار همدیگر بوده است. زیرا زندگی انسان بر خلاف زندگی سایر موجودات زنده، کاملاً اجتماعی بوده و لذا این موجود صاحب خرد و عاطفه و احساس را بدون حضور در مراتب اجتماعی و تعامل با دیگران، راهی به سوی سرمنزل مقصود نیست. بنا به گفته تاریخ، از دوران غارنشینی تا به این روزگار به رغم وجود برخی از جنگ‌ها و خون‌ریزی‌ها در میان ملل، باز هم از هیچ نوع تعامل اجتماعی سازنده در بین روابط انسانی دریغ نشده است. بنابراین توجه به آنچه که در خصوص شیوه اجتماعی شدن و جامعه‌پذیر شدن افراد، به منظور داشتن یک زندگی جمعی آرام و بدون تعرض ضروری است؛ امور مهم مربوط به آموزش و پرورش، مدرسه، تعلیم و تربیت و شیوه‌های صحیح بکارگیری هر یک از آنها می‌باشد. بعد از خانواده اولین نهاد رسمی که مسئولیت خطیر آموزش و تهذیب مردمان را از دوران کهن تا بدین روزگار بر عهده داشته است مکان‌هایی چون؛ مکتب، مدرسه و ... در قالب اسامی مشابه می‌باشند.

بنابراین هرگاه ابزارهای تعلیم و تربیت؛ اعم از برنامه‌های آموزشی، شیوه تدریس و تربیت، معلم و نحوه رفتار او، مدرسه و محیط فیزیکی آن در جوامع امروزی به شایستگی بکار گرفته بشود، ریشه بسیاری از بزهکاری‌ها، انحرافات، رفتارهای غیرمعمول و نیز عواقب سوء آنها خشکیده می‌شود. چرا که انسان‌ها در سایه آموزش و پرورش خوب و مؤثر، حقوق خویش و دیگران را شناخته و در نتیجه علاوه بر عدم تمایل به بزهکاری و انحراف، بسترهای لازم برای یک زندگی مسالمت‌آمیز جمعی را ایجاد می‌نمایند. چه مسائل و فجایع اسفناکی که در طول تاریخ به علت عدم تعلیم و تربیت صحیح، زندگی بشر را تحت‌الشعاع قرار داده است. «فقدان تربیت صحیح همه‌گاه برای بشریت یک فاجعه بوده است، جنگ جهانی اول و دوم نشان داد که چگونه انسان‌ها بدون مرعی داشتن حقوق یکدیگر که ناشی از